

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

СИДОРЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

УДК 657.446

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ТА РОЗМІЩЕННЯ
СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

КИЇВ - 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту в Чернігівському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Лень Василь Степанович,
Чернігівський державний технологічний університет
Міністерства освіти і науки України,
заступник завідувача кафедри обліку і аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Мних Євген Володимирович,
Київський національний торговельно-
економічний університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри фінансового аналізу і контролю

кандидат економічних наук, доцент
Гончаренко Олена Олексіївна,
Черкаський інститут банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту

Захист відбудеться «19» квітня 2011 р. о 16⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.870.01 Національної академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1, ауд. 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії статистики, обліку та аудиту за адресою: 04107, м. Київ, вул. Підгірна, 1, ауд. 36.

Автореферат розісланий «17» березня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.А. Зоріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У розвинутих країнах світу страховий бізнес є не тільки механізмом захисту майнових інтересів населення та юридичних осіб у разі настання страхових випадків, а й потужним інвестором національної економіки, що пов'язано із наявністю прав та зобов'язань страховиків розмішувати страхові резерви у дозволені види активів.

Від достатності сформованих страхових резервів, а також ефективності й безпечності їх розміщення залежить рівень платоспроможності страховика, його імідж та конкурентоспроможність. Отже, формування та розміщення страхових резервів є основними процесами функціонування страхових компаній і, відповідно, ефективне управління ними потребує повного, достовірного та своєчасного інформаційного забезпечення, яке може бути сформоване лише чітко організованою системою бухгалтерського обліку.

Проблеми управління страховою діяльністю отримали певне висвітлення в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених, серед яких доречно відзначити розробки: Ш.Р. Агеєва, В.Г. Бабенко, В.Д. Базилевича, К.С. Базилевич, А.І. Балабанова, І.Т. Балабанова, В.Г. Баранової, С.О. Булгакової, А.В. Василенко, О.Д. Вовчак, О.О. Гаманкової, А.Т. Головка, О.М. Залетова, М.С. Клапківа, Ю.М. Клапківа, А.А. Мазаракі, Ю.О. Махортова, М. В. Мниха, Н.Н. Муриної, Н.Г. Нагайчук, Л.В. Нечипорука, С.С. Осадця, О.О. Охріменко, Г.Л. Піратовського, В.Й. Плиси, С. К. Реверчука, А.А. Роговської, А.Л. Самайловського, О.А. Слюсаренко, І.І. Субачова, В.М. Фурмана, В.В. Шахова, Т.В. Яворської та інших.

Безпосередньо обліку діяльності страхових компаній присвятили свої праці О.В. Бондаренко, Д.Г. Буханець, О.О. Гаманкова, Т.О. Гарматій, О.О. Гончаренко, О.В. Заремба, В.С. Лень, Є.В. Мних, В.С. Приходько. Утім, незважаючи на широкий спектр та значимість здобутих результатів, деякі теоретичні та практичні питання бухгалтерського обліку страхових резервів наразі не мають достатнього вирішення або залишаються недослідженими.

Недостатньо вирішеними залишаються проблеми: фінансового обліку процесів формування та розміщення страхових резервів; класифікації дозволених активів для розміщення страхових резервів з метою ведення обліку та складання повної й достовірної фінансової звітності; організації бухгалтерського обліку розміщення страхових резервів з урахуванням особливостей страхового законодавства; особливостей обліку операцій з дострокового припинення дії договорів страхування (перестраховання); організації управлінського обліку витрат та страхових резервів, як інструменту отримання інформації для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення прибутковості, конкурентоспроможності та платоспроможності страхових компаній.

Актуальність зазначених питань та недостатній рівень їх дослідження, як з теоретичної, так і з практичної точки зору, обумовили вибір теми та цільову направленість дисертаційної роботи, її основні завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи

кафедри обліку та аудиту Чернігівського державного технологічного університету за темою «Удосконалення методології та організації обліку, аудиту і контролю» (державний реєстраційний номер 0109U006941). У межах зазначеної теми автором розроблено пропозиції щодо вдосконалення обліку формування та розміщення страхових резервів, методики їх розрахунку та організації управлінського обліку страхових резервів та витрат.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є науково-теоретичне обґрунтування та розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку формування та розміщення страхових резервів, методики їх розрахунку та організації управлінського обліку з урахуванням особливостей розвитку страхової галузі України.

Для досягнення визначеної мети були поставлені і вирішені такі завдання:

– проаналізувати процес становлення і розвитку страхового ринку України, виявити стримуючі фактори його розвитку та обґрунтувати пропозиції щодо їх усунення;

– здійснити аналіз нормативно-методичного забезпечення обліку формування і розміщення страхових резервів та інших страхових операцій, що мають вплив на формування інформаційної бази, необхідної для достовірного розрахунку страхових резервів, та обґрунтувати напрямки його вдосконалення;

– проаналізувати порядок розрахунку зароблених страхових платежів, як одного з базових показників формування страхових резервів, та обґрунтувати пропозиції про внесення до нього змін;

– дослідити склад страхових резервів на предмет доцільності їх формування та обґрунтувати необхідні пропозиції щодо їх розрахунку;

– розробити концептуальні засади організації бухгалтерського обліку розміщення страхових резервів з урахуванням принципів прибутковості та диверсифікованості їх розміщення;

– удосконалити класифікацію активів, дозволених для розміщення страхових резервів з метою ведення обліку та складання повної і достовірної фінансової звітності;

– запропонувати порядок відображення в обліку операцій з реалізації акцій, придбаних у емітентів, відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»;

– побудувати модель організації управлінського обліку у страховиків за центрами відповідальності, удосконалити теоретико-методичні засади управлінського обліку страхових резервів і витрат та розробити форми внутрішньої звітності.

Об'єктом дослідження є процес формування та розміщення страхових резервів, сформованих страховиками, що надають страхові послуги інші, ніж страхування життя.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методично-організаційних та практичних аспектів бухгалтерського обліку формування та розміщення страхових резервів, а також страхових операцій, що мають вплив

на формування інформаційного забезпечення необхідного для розрахунку страхових резервів, сформованих страховиками, які надають послуги інші, ніж страхування життя.

Методи дослідження. В процесі наукового дослідження використано методи, які ґрунтуються на діалектичному методі пізнання. Для розв'язання поставлених завдань використано такі методи: спостереження і порівняння – при визначенні особливостей діяльності страхових компаній; аналізу, синтезу, індукції, дедукції та причинно-наслідкового зв'язку – в процесі дослідження проблемних питань обліку формування та розміщення страхових резервів. Метод логічного моделювання (при розробці моделі організації управлінського обліку у страховиків); абстрагування (для визначення суттєвих і несуттєвих чинників, що впливають на функціонування страхових компаній та облік страхових операцій); табличний та графічний методи.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, дані Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, монографічні дослідження та статті провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, дані поточного обліку та звітності страхових компаній, періодичні видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обліку формування та розміщення страхових резервів, а також організації управлінського обліку страхових резервів та витрат. Основні результати проведеного дослідження, які становлять наукову новизну, характеризуються такими теоретичними і практичними положеннями:

вперше:

– запропоновано концептуальні засади організації обліку розміщення страхових резервів з урахуванням принципів прибутковості та диверсифікованості, впровадження яких надасть можливість формувати інформаційне забезпечення, необхідне для здійснення поточного контролю та прийняття управлінських рішень щодо процесу безпечного та ефективного розміщення страхових резервів, як одного з найважливіших факторів забезпечення платоспроможності страховика;

– розроблено порядок формування резерву відкладених страхових платежів при страхуванні фінансових ризиків і кредитів, що забезпечить достовірне відображення у фінансовій звітності обсягу зобов'язань й фінансових результатів страховика та підвищить його платоспроможність;

удосконалено:

– методичні засади обліку повернення (отримання) страхових платежів за розірваними договорами страхування (вихідного перестраховування), шляхом їх поділу на ті, що відносяться до звітного року, і ті, що були зароблені (на які зменшено зароблені страхові платежі) у минулому році та обліку результатів зміни методів нарахування страхових резервів у звітному році за страховими договорами, які вступили в дію в минулому році та залишаються діючими в році зміни методу, що забезпечить достовірне визначення фінансового результату та сприятиме формуванню повної фінансової звітності;

– методичні підходи до розрахунку зароблених страхових платежів шляхом врахування наслідків розірвання договорів страхування (перестраховування); процедуру розрахунку резерву заявлених, але не виплачених збитків, в частині його формування за претензіями, що заявлені в іноземній валюті та порядок розрахунку суми страхових платежів, які повертаються страхувальнику в разі дострокового припинення дії договору страхування, який окрім інтересів страховика враховує інтереси й страхувальника;

– класифікацію дозволених активів для розміщення страхових резервів, в тому числі нерухомості, за ознаками: джерело придбання; спосіб отримання; мета утримання (використання) та термін утримання, з метою складання повної і достовірної фінансової звітності;

– порядок відображення в обліку операцій з реалізації акцій, придбаних у емітентів, відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» та обліку податкового кредиту при реалізації невиробничого основного засобу і розроблено дерево прийняття рішення щодо можливості реалізації права на податковий кредит в момент продажу такого активу, що значно спростить процес прийняття відповідного рішення;

– класифікацію витрат страхової компанії для потреб управління, яка доповнена видами: безповоротні страхові відшкодування (право регресу неможливе); поворотні страхові відшкодування (право регресу можливе) та умовно-поворотні страхові відшкодування (існує ймовірність на право регресу в майбутньому), виділення яких пов'язано зі специфікою страхової справи та є необхідною для управління.

дістало подальший розвиток:

– класифікація нерухомості згідно із Податковим кодексом України шляхом виділення чотирьох груп: основні засоби групи 1 – земельні ділянки; основні засоби групи 3 – будівлі; невиробничі основні засоби та товари, що дає можливість достовірно скласти податкову звітність;

– понятійно-категоріальний апарат шляхом визначення понять: «довгострокова інвестиційна нерухомість»; «довгострокова операційна нерухомість»; «поточна інвестиційна нерухомість»; «поточна операційна нерухомість», а також принципів «прибутковості» та «диверсифікованості», що створює теоретичні засади для подальшого розвитку обліку і контролю страхових резервів;

– організація управлінського обліку у страхових компаніях України шляхом: розробки моделі організації управлінського обліку за центрами відповідальності; виділення напрямків управлінського обліку страхових резервів; розробки форм внутрішньої звітності як засобу формування інформаційної бази достатньої для здійснення контролю та прийняття управлінських рішень щодо безпечності та ефективності розміщення страхових резервів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці основних напрямів і конкретних рекомендацій з удосконалення обліку

формування та розміщення страхових резервів, їх розрахунку та організації управлінського обліку витрат і страхових резервів у страхових компаніях України, які надають страхові послуги інші, ніж страхування життя.

У практичну діяльність страхових компаній впроваджено такі основні пропозиції та рекомендації:

- процедура формування резерву заявлених, але не виплачених збитків за претензіями, які заявлені в іноземній валюті, та положення про прийняття рішення щодо доцільності розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені, резерву коливань збитковості та резерву катастроф (СК «АСКА-Медсервіс», довідка про впровадження № 52/11 від 08.11.10);

- методика розрахунку зароблених страхових платежів, що враховує наслідки дострокового припинення дії договору страхування (перестраховування) (СК «АСКА-Медсервіс», довідка про впровадження № 52/11 від 08.11.10);

- модель організації управлінського обліку за центрами відповідальності; класифікація витрат для цілей управління та теоретико-методичні засади організації та ведення управлінського обліку страхових резервів (ПАТ «Поліська страхова компанія», довідка про впровадження № 500/1-09 від 15.12.10 р.).

Основні теоретичні висновки та науково-практичні рекомендації дисертації знайшли застосування в навчальному процесі при створенні методичного забезпечення та викладанні дисципліни “Облік і аудит у страхових організаціях” (Чернігівський державний технологічний університет, довідка про впровадження № 1306/08-1932 від 01.12.10).

Особистий внесок здобувача полягає в одноосібному науковому дослідженні, у якому викладено авторський підхід до вирішення важливого завдання – удосконалення бухгалтерського обліку формування та розміщення страхових резервів у страхових компаніях України, які надають страхові послуги інші, ніж страхування життя. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі наукові результати, що містяться в роботі, отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження доповідались та були схвалені на міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях: Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми сучасної економіки» (м. Миколаїв, 25 грудня 2009 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціально-економічні орієнтири розвитку регіонів України» (м. Миколаїв, 22 лютого 2010 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія і практика економічних досліджень» (м. Миколаїв, 14 квітня 2010 р.); Шоста всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми сучасної науки» (м. Київ, 20-22 квітня 2010 р.); 6-а міжнародна научна практична конференція, «Основні проблеми на сьвременната наука» (гр. Софія, 17-25 април 2010 г.); VI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2010» (Przemysl, 7-15 юня 2010 р.); Шоста всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Українська наука XXI століття» (м. Київ, 16-18 червня 2010 року).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 15 одноосібних наукових працях загальним обсягом 6,26 друк. арк., серед яких 8 статей – у наукових фахових виданнях (5,25 друк. арк.) та 7 тез – в інших виданнях (1,01 друк. арк.).

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 181 сторінку друкованого тексту. Дисертація містить 19 таблиць на 22 сторінках, 12 рисунків на 12 сторінках, 20 додатків на 83 сторінках. Список використаних джерел налічує 186 найменувань, розміщених на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, основні завдання, предмет та об'єкт дослідження, охарактеризовано методи та інформаційну базу дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих наукових результатів, подано інформацію про їх апробацію, структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У **розділі 1 «Концептуальні засади обліку формування страхових резервів та пов'язаних з цим страхових операцій»** досліджено процес становлення і розвитку страхового ринку України, виділено його позитивні та негативні тенденції, удосконалено методичні засади обліку страхових операцій, що мають вплив на формування інформаційної бази, необхідної для достовірного розрахунку страхових резервів. Значну увагу приділено проблемам розрахунку страхових резервів, як основи забезпечення платоспроможності страховика.

У роботі розвиток страхового ринку України в роки незалежності поділено на чотири етапи за часовим критерієм формування нормативної бази з регламентації страхової діяльності (табл. 1).

Виявлено, що розвиток страхового ринку у різні періоди стримували такі фактори: недосконалість законодавчої бази; недокапіталізація страховиків; неплатоспроможність страховиків, в тому числі через недостатність сформованих страхових резервів, що було проявом відсутності або недосконалості методик розрахунку страхових резервів та політики їх розміщення; залежність від перестраховування; відсутність вільних коштів у фізичних та юридичних осіб; недовіра до страховиків; відсутність прозорості страхового ринку та інші фактори, які мають значний вплив та підвищують вимоги до обліку, як системи інформаційного забезпечення користувачів інформацією для прийняття управлінських рішень.

Аналіз етапів розвитку страхового ринку України дає можливість виділити такі його основні тенденції: відбувається постійне удосконалення нормативної бази діяльності страховиків у напрямку посилення її регламентації; підвищуються вимоги до мінімального розміру статутного капіталу страховиків, що підвищує їх платоспроможність та дозволяє збільшувати обсяги страхової діяльності; посилюється державний нагляд; діє обмеження на діяльність страховиків – нерезидентів. Тобто, здійснюється

сукупність заходів спрямованих, насамперед, на збільшення інвестиційного потенціалу страхової галузі.

Таблиця 1

Характеристика розвитку страхового ринку України

Чинники страхового ринку	Етапи розвитку страхового ринку України			
	I 1991-1993 рр.	II 1993-1996 рр.	III 1996-2001 рр.	IV з 2001 р.
Формування нормативної бази діяльності страховиків	Практично відсутня	Прийнято Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування»	Прийнято Закон України «Про страхування»	Прийнято Закон України «Про страхування» у новій редакції
Рівень інфляції	Високий	Гіперінфляція	Середній	Нижчий від середнього
Кількість компаній	Понад 1000	800-500	300-283	283-450
Страхові послуги	Стандартизовані	3 варіантами	Диференційовані	Диференційовані/складні
Мінімальний розмір статутного капіталу	-	5 тис. дол. США	100 тис. євро для українських страховиків та 500 тис. євро для страховиків з іноземним капіталом	1,5 млн. євро для страховиків життя та 1 млн. євро для страховиків інших ризиків
Ліцензування	Відсутнє	Впроваджується	Застосовується	Удосконалюється
Наявність наглядового органу	Відсутній	Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю	Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю	З 2002 року Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України
Максимальна частка іноземних осіб у статутному капіталі страховика	Не обмежена	Не більше 20%	Не більше 49%	Обмеження скасовано у 2001 році
Лояльність споживачів	Середня	Середня	Незначна	Незначна, але є покращення
Наявність інституту страхових брокерів	Відсутній	Відсутній	Зародження	Розвиток

Втім, незважаючи на значимість здійснених заходів, нормативно-правова база щодо регламентації страхової діяльності досі залишається недосконалою.

Аналіз нормативно-правових засад розрахунку зароблених страхових платежів дозволив зробити висновок, що вони не враховують окремих суттєвих аспектів діяльності страховиків, таких, як дострокове припинення дії договорів страхування (перестраховання). Враховуючи це, удосконалено методику розрахунку зароблених страхових платежів, шляхом врахування наслідків дострокового припинення дії договорів страхування (перестраховання).

Зазначені заходи є важливими, оскільки зароблені страхові платежі є базою для розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені; резерву

коливань збитковості та резерву катастроф, тобто від достовірності їх оцінки значною мірою залежить розмір страхових резервів і платоспроможність страховика.

У роботі досліджено стан врахування інтересів страховика та страхувальника при достроковому припиненні договорів страхування. З цією метою удосконалено підхід до розрахунку суми, що підлягає поверненню страхувальнику при достроковому припиненні дії договору страхування. Запропоновано при розрахунку враховувати не всю суму витрат на ведення справи, яка включена у страховий платіж, а лише її частину, визначену пропорційно кількості днів фактичної дії договору страхування.

При страхуванні фінансових ризиків і кредитів зобов'язання виникають лише в кінці дії договору, що потребує резерву коштів на їх виконання. Водночас, сформований за прийнятим порядком резерв незароблених премій не гарантує повного виконання зобов'язань страховика у разі настання страхових випадків. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність при здійсненні цих видів страхування одночасно з розрахунком резерву незароблених премій, формувати резерв відкладених зароблених страхових платежів, що необхідно для забезпечення достатньої платоспроможності страховика та достовірного визначення фінансового результату.

Платоспроможність страховика залежить від достатності сформованих страхових резервів. Аналіз діючих правил розрахунку резерву заявлених, але не виплачених збитків, свідчить про неможливість їх використання для розрахунку цього виду резервів, які створюються в іноземній валюті. З огляду на це, розроблено процедуру розрахунку резерву заявлених, але не виплачених збитків сформованого в іноземній валюті, який доцільно здійснювати з урахуванням курсів валют відповідної іноземної валюти, що забезпечить достовірне відображення інформації у фінансовій звітності щодо зобов'язань страховика перед страхувальниками-нерезидентами.

Доведено, що діюча методика розрахунку резерву коливань збитковості є недосконалою, а її використання за окремими видами страхування може призводити до формування завищеного або нульового значення резерву, у зв'язку з чим було виділено умови, за яких недоцільно застосовувати діючу методику для розрахунку цього резерву, та розроблена альтернативна методика (формула 1), що дозволяє страховику сформувати достатні страхові резерви для виконання взятих на себе страхових зобов'язань.

$$\hat{D}_{\hat{C}} = \frac{((\hat{C}_{i-1} - \hat{D}_{i-1}) + (\hat{C}_{i-2} - \hat{D}_{i-2}) + \dots + (\hat{C}_{i-n} - \hat{D}_{i-n}))}{n} \cdot \hat{C}_{\hat{N}i}, \quad (1)$$

де $\hat{D}_{\hat{C}}$ – резерв коливань збитковості;

\hat{C}_{i-n} – фактична збитковість за попередні періоди;

\hat{D}_{i-n} – середня збитковість за попередні періоди;

n – кількість періодів які беруть для розрахунку;

$\hat{C}_{\hat{N}i}$ – прогнозний показник зароблених страхових платежів у майбутньому звітному періоді.

Дослідженнями виявлено, що залишається недостатньо розкритим, як з теоретичної, так і з практичної точки зору, порядок обліку наслідків зміни методу розрахунку страхових резервів у звітному році за договорами, що вступили в дію в минулому році та є діючими у звітному році. Доведено, що зміна методу розрахунку страхових резервів в обліку слід вважати зміною облікової політики, наслідки якої доцільно відображати шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку у кореспонденції з рахунком обліку страхових резервів. Використання запропонованого підходу забезпечує формування достовірної інформації щодо фінансового результату звітного періоду.

У зв'язку з тим, що повернення коштів страхувальнику при достроковому припиненні дії договору страхування згідно діючого законодавства призводить до зменшення доходу звітного року, та враховуючи, що за страховими договорами, які укладені у минулому році, частину страхових платежів вже було визнано доходом минулого року, то повернення страхових платежів, що були визнані заробленими в минулому році, доцільно відображати зменшенням нерозподіленого прибутку минулого року, і лише в частині страхових платежів, які мають бути зароблені в звітному році, можна застосовувати діюче нормативне забезпечення. Тому запропоновано коригувати нерозподілений прибуток на суму страхових платежів, які підлягають поверненню (отриманню) в результаті дострокового припинення дії договору страхування (вхідного перестраховування), що були зароблені (на які зменшено зароблені страхові платежі) у минулому році, що відповідає економічній сутності господарських операцій та забезпечує достовірне визначення фінансового результату поточного року.

У розділі 2 «**Організація та методика бухгалтерського обліку розміщення страхових резервів**» розглянуто методичні засади організації та обліку розміщення страхових резервів, розроблені пропозиції щодо їх удосконалення.

Дослідження методичних засад організації та методики обліку розміщення страхових резервів у дозволені активи, дозволило зробити висновок, що існуюча організація і методика буде раціональною лише у випадку врахування в них особливостей страхового законодавства.

Розміщення страхових резервів повинно здійснюватись з урахуванням принципів прибутковості та диверсифікованості. Проте, існуюча система обліку не дозволяє отримувати достатню інформацію про результати розміщення страхових резервів у відповідні активи. З цією метою запропоновано введення додаткових рахунків 78 «Дохід від реалізації та поточного використання (утримання) активів, у які розміщено страхові резерви» та 88 «Витрати на придбання та поточне використання (утримання) активів, у які розміщено страхові резерви», які мають бути деталізовані за напрямками розміщення страхових резервів, що дозволить отримувати інформацію щодо прибутковості за напрямками розміщення та приймати на її основі управлінські рішення щодо удосконалення структури активів, у які розміщуються страхові резерви.

Було також уточнено дефініції “принцип прибутковості” та “принцип диверсифікованості”. Під принципом прибутковості слід розуміти таке розміщення активів страховика, яке забезпечує перевищення доходу від реалізації дозволених активів, збільшеного на суму поточних доходів за увесь період утримання таких активів, над сумою первісно витрачених коштів на придбання цих активів (за вирахуванням зносу) та витрат пов’язаних з використанням (утриманням) таких активів. Під принципом диверсифікованості слід розуміти розподіл коштів, що інвестуються, між окремими об’єктами і суб’єктами господарювання та різними територіями, щодо яких існує найменша ймовірність настання на них катастроф техногенного чи природного характеру.

Для організації ефективного обліку і з метою контролю діяльності з розміщення страхових резервів у дозволених активи важливе значення має їх чітка класифікація. Тому, з метою ведення обліку та складання повної і достовірної фінансової звітності, удосконалено класифікацію дозволених активів для розміщення страхових резервів в цілому та нерухомості зокрема (рис. 1). Зокрема, дослідження вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» з урахуванням особливостей страхової діяльності, дозволило обґрунтувати необхідність класифікації нерухомості за такими ознаками, як: джерело придбання; спосіб одержання; мета утримання (використання) та термін утримання, що дозволяє розширити інформаційну базу для прийняття управлінських рішень.

Внесені рекомендації з класифікації нерухомості зумовили необхідність вдосконалення обліку переоцінки інвестиційної нерухомості. Доведено, що зазначений у п. 22 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» порядок переоцінки інвестиційної нерухомості може бути застосований лише до поточної інвестиційної нерухомості. Водночас, для обліку результатів переоцінки довгострокової інвестиційної нерухомості рекомендовано використовувати рахунки інших доходів та інших витрат, які за своєю суттю призначені для переоцінки необоротних активів, якими і є довгострокова інвестиційна нерухомість.

При обліку операцій з нерухомістю необхідно враховувати нормативну базу з оподаткування. Так, при реалізації нерухомості, що для цілей оподаткування визнана невиробничим основним засобом, в момент такої реалізації страховик має право на податковий кредит, що потребує додаткових бухгалтерських проведення та розрахунків. Враховуючи зазначене, в роботі удосконалено класифікацію нерухомості згідно із Податковим кодексом України та виділено групи: перша – основні засоби групи 1; друга – основні засоби групи 3; третя – невиробничі основні засоби; четверта – товари. Доведено, що придбання нерухомості 2-4 групи, не потребує сплати пенсійного збору, що дозволяє страховику зменшити рівень своїх витрат, та розроблено дерево прийняття відповідного рішення. Крім того, обґрунтовано порядок відображення в обліку податкового кредиту в момент реалізації невиробничого основного засобу, який запропоновано відображати шляхом зменшення залишкової (балансової) вартості невиробничого основного засобу.

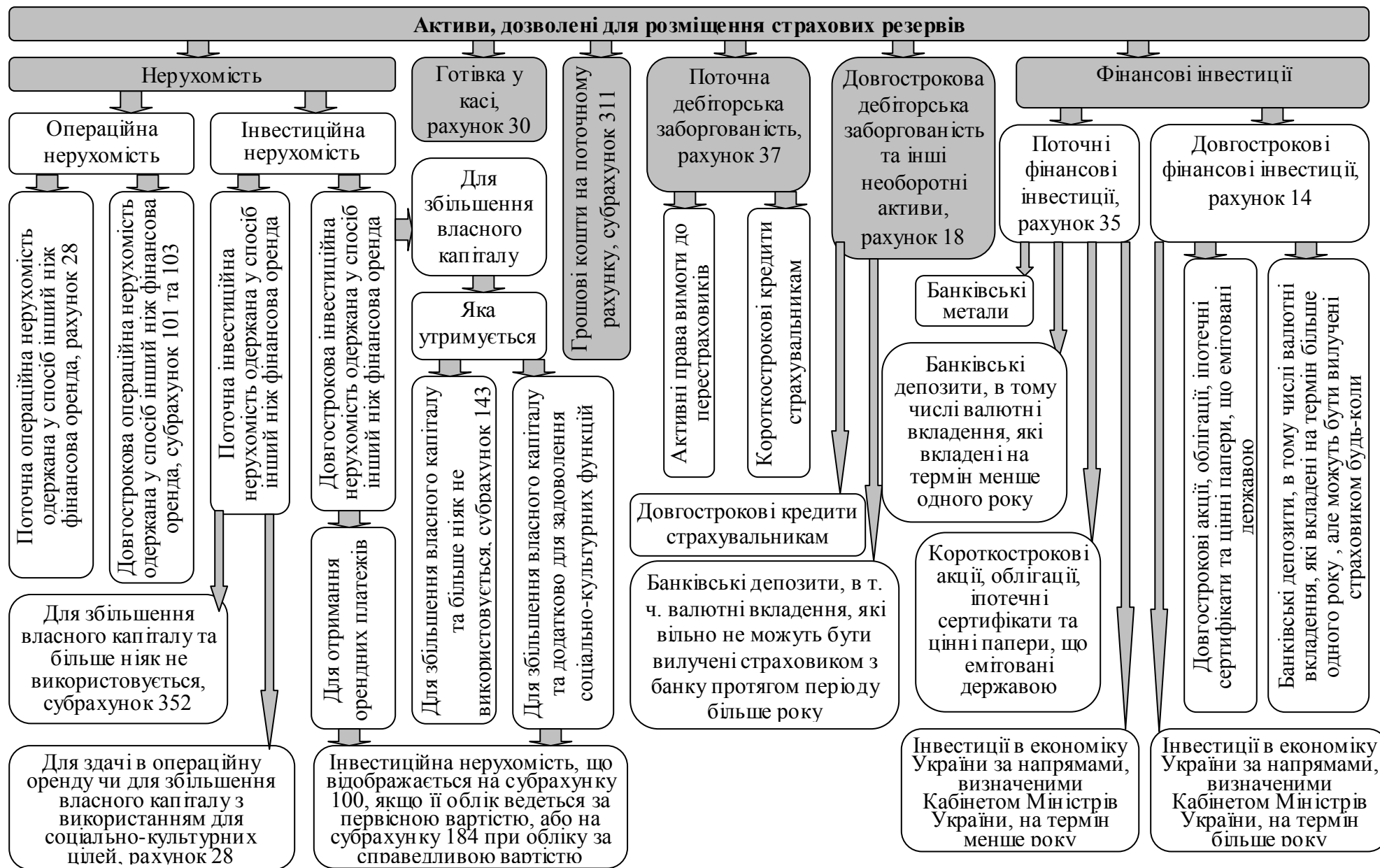

Рис. 1. Класифікація дозволених активів з метою ведення бухгалтерського обліку та складання звітності

У зв'язку з тим, що право на відображення податкового кредиту в момент реалізації невиробничих основних засобів виникає не завжди, розроблено дерево прийняття рішення щодо можливості скористатись таким правом.

Одним з дозволених активів для розміщення страхових резервів є акції. Згідно з П(с)БО 13 «Фінансові інструменти», акції, крім тих, які обліковуються за методом участі в капіталі, є фінансовим активом. Водночас, аналіз Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» дає змогу зробити висновок, що цей стандарт не поширюється на фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю, та поширюється на інші довгострокові фінансові активи. Тобто, при відображенні в обліку реалізації довгострокових акцій, які на балансі оцінюються за вартістю іншою, ніж справедлива необхідно застосовувати цей стандарт.

У розділі 3 «**Організація управлінського обліку страхових резервів та витрат у страхових компаніях**» досліджено теоретичні засади організації управлінського обліку страховиків за центрами відповідальності, виділено напрямки та розроблено засади управлінського обліку страхових резервів і витрат.

Підвищення конкуренції серед страховиків України, боротьба за клієнтів та прагнення максимізації прибутків вимагає від керівників дій щодо пошуку резервів підвищення власної конкурентоспроможності та прибутковості, що можливо лише за умови ефективної та раціонально організованої системи управлінського обліку, як джерела одержання інформації для прийняття управлінських рішень. Проте, незважаючи на важливість управлінського обліку, питання його організації та застосування у страховиків є маловивченим, як з наукової, так і з практичної точки зору. З метою вирішення цієї проблеми автором розроблено модель організації управлінського обліку в страхових компаніях за центрами відповідальності, яка апробована та рекомендується до застосування вітчизняними страховиками.

З метою побудови ефективного управлінського обліку здійснено класифікацію центрів відповідальності страховика, як основи делегування повноважень та встановлення відповідальних осіб. Для кожного центру відповідальності розроблено види бюджетів та звітів, визначена періодичність їх складання, що необхідно для контролю за виконанням бюджетів, а також прийняття тактичних та стратегічних управлінських рішень.

Доведено, що для ефективного управління страховими резервами страховика останньому необхідно вести управлінський облік страхових резервів за трьома напрямками (рис. 2).

Управлінський облік формування страхових резервів повинен надавати інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень щодо того, які види необов'язкових технічних резервів доцільно формувати за тим чи іншим видом страхування. Зокрема, розроблено засади прийняття рішення щодо доцільності розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені, резерву коливань збитковості та резерву катастроф, в основі яких лежить страхова

статистика минулих періодів, як інформаційна база, та економіко-математичні методи, як інструментарій прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Рис. 2. Напрямки управлінського обліку страхових резервів

Управлінський облік достатності страхових резервів полягає у складанні бюджетів страхових резервів та їх подальшого співставлення з існуючими та потенційними зобов'язаннями страховика.

В управлінському обліку страхових резервів увага повинна приділятися їх ефективному та безпечному розміщенню. Тому, з метою формування якісної, актуальної та повної інформації необхідної для управління процесом розміщення страхових резервів, розроблено форми внутрішньої звітності, необхідні для оцінки та контролю дотримання принципів прибутковості, ліквідності та диверсифікованості розміщення страхових резервів.

Для підвищення ефективності управління витратами страховика було доповнено їх класифікацію такими витратами: безповоротні страхові відшкодування (право регресу неможливе); поворотні страхові відшкодування (право регресу можливе) та умовно-поворотні страхові відшкодування (існує незначна ймовірність на право регресу), виділення яких пов'язано зі специфікою страхової справи та є необхідним для управління ними. Крім того, запропоновано методика розподілу непрямих витрат між видами страхування, яка дозволяє визначати собівартість надання послуг за окремими видами

страхування і є підґрунтям для визначення їх прибутковості (збитковості) та оптимізації страхового портфеля страхової компанії. Одночасно, зазначена методика придатна для встановлення та/або коригування нормативів витрат на ведення справи, які є складовою страхового тарифу.

ВИСНОВКИ

Результатом дисертаційного дослідження є теоретичне узагальнення та методичні рекомендації щодо удосконалення обліку процесів формування і розміщення страхових резервів, їх розрахунку й організації управлінського обліку витрат і страхових резервів. Одержані результати свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

1. Дослідження процесу становлення та розвитку страхового ринку України дало змогу виділити такі його основні тенденції: відбувається постійне удосконалення нормативної бази діяльності страховиків; підвищуються вимоги до мінімального розміру статутного капіталу страховиків; збільшуються обсяги страхової діяльності; зростає кількість страхових компаній з іноземним капіталом; посилюється державний нагляд; діє обмеження на діяльність в Україні страховиків – нерезидентів. Стримуючими факторами розвитку страхового ринку є: недосконала нормативна база діяльності страховиків, яка недостатньо сприяє розвитку страхового ринку; залежність від перестрашування; відсутність прозорості страхового ринку та вільних коштів у фізичних та юридичних осіб; низький рівень страхових відшкодувань до чистих премій та, як наслідок, недовіра до страховиків. Усунення стримуючих факторів сприятиме нарощуванню обсягів страхової діяльності в Україні і, відповідно, збільшенню інвестиційних ресурсів для перебудови економіки.

2. Формування страхових резервів передбачає можливість зміни на початку року методу їх розрахунку, який буде застосований до усіх договорів, навіть тих, які були укладені у минулому році та залишаються діючими, що призведе до виникнення відхилень у розмірі страхових резервів, розрахованих на початок року за діючими договорами за старим та новим методом. В обліку такі відхилення запропоновано відображати коригуванням сальдо нерозподіленого прибутку на початок року, що сприятиме формуванню повної та достовірної інформації для складання фінансової звітності.

3. Існуючий порядок розрахунку суми, яка підлягає поверненню страхувальнику у разі дострокового припинення договору страхування не враховує інтересів страхувальника. У зв'язку з цим запропоновано при розрахунку належної страхувальнику суми враховувати не всю суму витрат на ведення справи, яка включена у страховий платіж, а лише її частину, визначену пропорційно терміну фактичної дії договору страхування, що дозволяє більш адекватно, враховувати інтереси страхувальника, а не лише страховика. Зважаючи на те, що дострокове припинення дії договорів страхування (перестрашування) може відбуватись у році, наступному за роком укладання таких договорів, запропоновано поділяти страхові платежі, що підлягають поверненню (отриманню), на ті, що припадають на звітний рік, та ті, що були зароблені (на які зменшено зароблені страхові платежі) у минулому році.

Повернення (отримання) таких платежів минулого року слід здійснювати коригуванням нерозподіленого прибутку, що забезпечить достовірне визначення фінансового результату звітного року.

4. Сума зароблених страхових платежів є базовим показником, який використовується при формуванні страхових резервів, а тому має бути розрахована з високим ступенем точності. Водночас, аналіз нормативних вимог до розрахунку цього показника свідчить, що вони не враховують наслідків дострокового припинення дії договорів страхування (перестраховання), що призводить до завищення або заниження розміру зароблених страхових платежів. Зважаючи на це, в роботі запропоновано вдосконалену методику розрахунку зароблених страхових платежів, яка враховує вплив дострокового припинення дії договорів страхування (перестраховання).

5. Особливістю надання послуг зі страхування фінансових ризиків та кредитів є те, що зобов'язання (страхове відшкодування) може виникнути лише в кінці дії договору страхування, виконання якого потребуватиме коштів, які заздалегідь зарезервовані. Проте, розрахунок лише резерву незароблених премій такого резерву може і не забезпечити, а тому, для зазначених видів страхування пропонується, одночасно із розрахунком резерву незароблених премій формувати резерв відкладених зароблених страхових платежів, що необхідно для забезпечення достатньої платоспроможності страховика та визначення достовірного фінансового результату звітного періоду.

6. Страхові компанії за претензіями, які заявлені у іноземній валюті та які неоплачені на звітну дату, зобов'язані формувати резерв заявлених, але не виплачених збитків у цій іноземній валюті. Проте, розрахунок цього резерву у іноземній валюті не може бути здійснений відповідно до діючих нормативних вимог його формування, оскільки не дає можливості врахувати наслідки коливання курсу валюти. З метою вирішення виявленої проблеми, розроблено процедуру розрахунку резерву заявлених, але не виплачених збитків у іноземній валюті, яка враховує наслідки зміни курсу валюти та забезпечує формування достовірної інформації щодо зобов'язань страховика перед страхувальниками-нерезидентами.

7. З метою формування інформаційної бази необхідної для управління процесом безпечного та ефективного розміщення страхових резервів, як одного з найважливіших факторів забезпечення платоспроможності страховика, розроблено концептуальні засади організації обліку розміщення страхових резервів на основі врахування принципів прибутковості та диверсифікованості, шляхом введення додаткових рахунків 78 «Дохід від реалізації та поточного використання (утримання) активів, у які розміщено страхові резерви» та 88 «Витрати на придбання та поточне використання (утримання) активів, у які розміщено страхові резерви».

8. Виявлено, що наведені в наукових працях класифікації активів, дозволених для розміщення страхових резервів, не повністю враховують інформаційні потреби страховиків. Запропоновано класифікацію нерухомості здійснювати за ознаками: джерело придбання – за рахунок страхових резервів та за рахунок власних коштів; спосіб отримання – одержані у фінансову оренду

та одержані в інший спосіб; мета утримання (використання) – для здачі в операційну оренду; для збільшення власного капіталу із одночасним задоволенням соціально-культурних функцій; виключно для збільшення власного капіталу; термін утримання – поточна та довгострокова нерухомість. З метою складання декларації про прибуток удосконалено класифікацію нерухомості шляхом виділення груп: основні засоби групи 1; основні засоби групи 3; невиробничі основні засоби; товари. Доведено, що придбання нерухомості другої-четвертої групи не потребує сплати пенсійного збору, що дозволяє страховику зменшити рівень своїх витрат, та розроблено дерево прийняття рішення щодо сплати пенсійного збору. Удосконалено порядок обліку податкового кредиту з податку на додану вартість в момент реалізації невиробничих основних засобів та розроблено дерево прийняття управлінського рішення щодо можливості відображення податкового кредиту.

9. Дослідження з класифікації нерухомості зумовили необхідність уточнення дефініцій: «довгострокова інвестиційна нерухомість»; «довгострокова операційна нерухомість»; «поточна інвестиційна нерухомість»; «поточна операційна нерухомість»; «принцип прибутковості»; «принцип диверсифікованості», що створює умови для правильного обліку та однозначного розуміння отримуваної користувачами інформації.

10. Після вступу в силу з 1 січня 2008 року нової редакції П(с)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», в обліку з'явилась потреба у приведенні до вимог вищезазначеного стандарту порядку відображення в обліку реалізації необоротних активів, в тому числі довгострокових фінансових інвестицій представлених акціями придбаними у емітентів. Дослідженням обґрунтовано необхідність застосування норм цього стандарту при відображенні в обліку реалізації довгострокових акцій, що обліковуються за вартістю іншою, ніж справедлива.

11. Враховуючи важливість обліку, як процесу ідентифікації, збору, накопичення та передачі інформації для прийняття управлінських рішень, сформовано модель організації управлінського обліку за центрами відповідальності. Виділено напрямки управлінського обліку страхових резервів і розроблено форми внутрішньої звітності. Одночасно здійснено класифікацію витрат страховика для управлінських потреб, яку доповнено: безповоротними страховими відшкодуваннями (право регресу неможливе); поворотними страховими відшкодуваннями (право регресу можливе) та умовно-поворотними страховими відшкодуваннями (існує незначна ймовірність на право регресу в майбутньому), виділення яких пов'язано зі специфікою страхової справи та є необхідним для їх управління.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Сидоренко О.О. Нерухомість у страховика: класифікація та бухгалтерський облік / О.О. Сидоренко // Економіка : проблеми теорії та

практики: зб. наук. праць : Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – Випуск 237: В 6 т. – Т. VI. – С. 1437–1451 (0,71 друк. арк.).

2. Сидоренко О.О. Етапи становлення та розвитку страхового ринку України / О.О. Сидоренко // Економіка : проблеми теорії та практики : зб. наук. праць : Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – Випуск 241: В 5 т. – Т. II. – С. 383–398 (0,73 друк. арк.).

3. Сидоренко О.О. Облік та оподаткування операцій купівлі-продажу інвестиційної нерухомості у страховиків / О.О. Сидоренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. – Чернігів: ЧДТУ, 2009 – № 35. – С. 208–223 (1,03 друк. арк.).

4. Сидоренко О.О. Концептуальні засади побудови системи обліку розміщення страхових резервів / О.О. Сидоренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. – Чернігів : ЧДТУ, 2009 – № 39. – 355с. – С. 283–289 (0,4 друк. арк.).

5. Сидоренко О.О. Облік реалізації акції у страховика-інвестора / О.О. Сидоренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. – Чернігів: ЧДТУ, 2009 – № 38. – С. 209–221 (0,76 друк. арк.).

6. Сидоренко О.О. Обґрунтування доцільності розрахунку резерву коливань збитковості / О.О. Сидоренко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету : Економічні науки. – Кіровоград: КНТУ, 2009. – Вип. 16. Ч.1. – С. 202–207 (0,34 друк. арк.).

7. Сидоренко О.О. Облік невиробничих фондів у страховиків / О.О. Сидоренко // Вісник університету банківської справи Національного банку України. Збірник. – Київ. 2010 – № 1 (7) – С. 217–224 (0,9 друк. арк.).

8. Сидоренко О.О. Зароблені страхові платежі в обліку страховиків / О.О. Сидоренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. – Чернігів : ЧДТУ. 2010 – № 43. – С. 262–267 (0,38 друк. арк.).

Тези доповідей

1. Сидоренко О.О. Резерв незароблених премій в обліку страховиків / О.О. Сидоренко // Проблеми сучасної економіки : матеріали Всеукр. наук.-прак. конф. (Миколаїв, 25 грудня 2009 р.). – Миколаїв : НУК, 2009. – С. 67–69 (0,15 друк. арк.).

2. Сидоренко О.О. Облік витрат на ведення справи за достроково припиненим договором страхування / О.О. Сидоренко // Основни проблеми на сьвременната наука : матеріали за 6-а межд. научн.-практ. конф. (Софія, 17-25 април 2010 г.). – Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2010. – Том 6. Икономики. – С. 62–64 (0,15 друк. арк.).

3. Сидоренко О.О. Бухгалтерські наслідки зміни методу нарахування резерву незароблених премій / О.О. Сидоренко // Теорія і практика економічних досліджень : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 14 квітня 2010 р.). – Миколаїв : НУК, 2010. – С. 45–46 (0,1 друк. арк.).

4. Сидоренко О.О. Облік резерву заявлених, але не виплачених збитків у страховиків / О.О. Сидоренко // Соціально-економічні орієнтири розвитку

регіонів України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 22 лютого 2010 р.). – Миколаїв : НУК, 2010. – Том 2. – С. 51–54 (0,19 друк. арк.).

5. Сидоренко О.О. Проблеми розрахунку страхових платежів, що підлягають поверненню при достроковому припиненні дії договорів страхування / О.О. Сидоренко // Актуальні проблеми сучасної науки: матеріали шостої Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 20-22 квітня 2010 р.). – Київ : 2010. – Ч. 3. – С. 31–32 (0,14 друк. арк.).

6. Сидоренко О.О. Резерв заявлених, але не виплачених збитків за претензіями нерезидентів / О.О. Сидоренко // Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2010 : materialy VI Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Przemysl, 7-15 июня 2010 р). Volume 10. Ekonomiczne nauki. – Przemysl: Nauka i studia. – 2010. – S. 27–29 (0,12 друк. арк.).

7. Сидоренко О.О. Облік реалізації інвестиційної нерухомості / О.О. Сидоренко // Українська наука XXI століття : матеріали шостої Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 16-18 червня 2010 р.). – Київ : 2010. – Ч.2. – С. 30–32 (0,16 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Сидоренко О.О. Бухгалтерський облік формування та розміщення страхових резервів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Національна академія статистики, обліку та аудиту, Київ, 2011 р.

У дисертації обґрунтовано та поглиблено теоретичні і методичні підходи та надано практичні рекомендації щодо обліку формування та розміщення страхових резервів.

Запропоновано формувати резерв відкладених зароблених страхових платежів зі страхування фінансових ризиків та страхування кредитів. Удосконалено методичні засади обліку формування страхових резервів, розрахунку зароблених страхових платежів, резерву заявлених, але не виплачених збитків, що сформований у іноземній валюті, резерву коливань збитковості, розрахунку та обліку сум, які повертають страхувальнику при достроковому припиненні дії договору страхування.

Розроблені концептуальні засади організації обліку розміщення страхових резервів з урахуванням особливостей страхового законодавства. Удосконалено класифікацію дозволених активів для розміщення страхових резервів з метою ведення обліку та складання повної і достовірної звітності.

Розроблено модель організації управлінського обліку у страховиків. Удосконалено засади управлінського обліку страхових резервів та витрат. Розширено класифікацію витрат страховика для цілей управління.

Ключові слова: страхові резерви, організація, методика, страховик, страхувальник, договір страхування, облік, управлінський облік.

АННОТАЦИЯ

Сидоренко А.А. Бухгалтерский учет формирования и размещения страховых резервов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Национальная академия статистики, учета и аудита, Киев, 2011 г.

В диссертации обоснованы и углублены теоретические и методические подходы и представлены практические рекомендации по учету формирования и размещения страховых резервов.

Изучение методических основ учета формирования страховых резервов было выполнено с учетом сдерживающих факторов развития страхового рынка Украины, таких, как: неплатежеспособность страховых компаний; недостатки законодательства; отсутствие прозрачности страхового рынка и недоверие страхователей к страховым компаниям. Поэтому все усовершенствования были направлены на улучшение достоверности и полноты финансовой отчетности, а также платежеспособности страховых компаний, что будет способствовать улучшению доверия страхователей к страховым компаниям. Так, в работе усовершенствовано порядок учета и расчета страховых резервов, расчета и учета суммы, которая подлежит возврату при досрочном расторжении договора страхования. Усовершенствовано методика расчета заработанных страховых платежей с помощью учета в ней последствий досрочного прекращения действия договоров страхования (перестрахования). Предложено по страхованию финансовых рисков и страхованию кредитов формировать резерв отложенных заработанных страховых платежей, что будет способствовать улучшению достоверности отчетности.

Разработаны основы организации учета размещения страховых резервов в разрешенные виды активов с учетом специфики страхового законодательства, а именно принципов прибыльности и диверсификации размещения страховых резервов. Усовершенствована классификация разрешенных активов для размещения страховых резервов необходимая для ведения учета и формирования достоверной и полной отчетности. Предложено классифицировать недвижимость по следующим признакам: источник покупки; способ получения; цель использования; срок использования. Усовершенствованы элементы учетной политики касательно процессов формирования и размещения страховых резервов. Обоснована необходимость использования национального стандарта учета 27 «Необоротные активы, удерживаемые для продажи, и законченная деятельность» при реализации долгосрочных акций, купленных у эмитентов, которые отображаются по стоимости иной, чем справедливая. Усовершенствован порядок отображения на счетах учета налогового кредита в момент реализации непроизводственного основного средства и разработано дерево принятия решения касательно возможности отображения такого налогового кредита, использование которого позволяет упростить процесс принятия соответствующего решения.

Разработана модель организации управленческого учета затрат и страховых резервов по центрам ответственности с использованием бюджетирования, использование которой позволит страховой компании получать информацию для принятия управленческих решений тактического и стратегического характера. Произведено классификацию центров ответственности страховых компаний. Выделены направления управленческого учета страховых резервов, а именно: управленческий учет формирования страховых резервов; управленческий учет использования страховых резервов; управленческий учет размещения страховых резервов и разработаны формы внутренней отчетности. Расширена классификация затрат, связанных со спецификой страховой деятельности, с целью увеличения аналитичности информации для эффективного управления ними.

Ключевые слова: страховые резервы, организация, методика, учет, управленческий учет.

ANNOTATION

O.O. Sidorenko. Accounting of the formation and placement of insurance reserves. - Manuscript

Dissertation on the receipt of economic candidate scientific degree on speciality 08.00.09 - Accounting, analysis and audit (by types of economic activity). - State Academy of Statistics, Accounting and Audit, Kyiv, 2011.

In the dissertation the theoretical and methodological approaches are substantiated and extended and practical guidelines on accounting of the formation and placement of insurance reserves are given.

For the first time an additional reserve of deferred earned insurance premiums for financial exposure hedging and credit-related insurance is offered to form. Methodical principles of accounting of the insurance reserves formation, calculation of earned insurance premiums, calculations and accounting of sums that are repaid to an insured after the early termination of the insurance contract are improved.

The conceptual bases of accounting system of insurance reserves placement are developed, taking into account the peculiarities of insurance law. For the first time the current investment and operating real estate is emphasized as the objects of accounting, and the theoretical and methodological approaches to organizing and maintaining their account are developed.

The model of organizing of management account in the insurance companies by the responsibility reporting is developed. The classification of expenses of insurer connected with the specifics of the insurance business is extended.

Keywords: insurance reserves, organizing, methods, insurer, insured, insurance contract, accounting, management accounting.